

доби та «козаків» Запорізької Січі. Шафа «стародавня минувщина» виконує роль міні-музея минулого рідного краю. В ній одяг, взуття українців, посуд, знаряддя праці, моделі житла. Учні їх з інтересом виготовляють і чекають, коли ця наочність буде використана на уроці.

В курсі «Довкілля» учні ведуть спостереження, дослідження за своїм здоров'ям, тому в кабінеті доцільно по можливості організувати «медпункт». Це куточок, де є аптечка, медичні ваги, лінійка для вимірювання зросту, синомір, фонендоскоп, прилад для визначення пульсу.

Світлу стіну (з вікнами) займає куточок живої природи: акваріум, кімнатні рослини, розсада городніх рослин, «трава» для тварин та ін. Живий куточок для тварин краще розмістити у коридорі чи рекреації. Особливу радість у дітей викликають птахи. їх голоси роблять модель довкілля живою.

Окрему шафу можна відвести під «речі природодослідника». В ній прилади природодослідника, сумка, різноманітні сачки, посуд для спостереження за життям комах, черв'їв, земноводних, плазунів; блокноти; туристичні килимки, що використовуються на уроках серед природи, одяг.

Список використаних джерел:

1. Ільченко О. Г. Методичні рекомендації організації кабінету довкілля. Полтава : Наук.-метод. центр інтеграції змісту освіти АПН України, 2000. 20 с.
2. Ільченко О. Г. Навчальне середовище для інтеграції змісту освіти на засадах освіти для сталого розвитку. *Технології інтеграції змісту освіти* : зб. наук. пр. за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф. «Інтеграція змісту освіти на засадах освіти для сталого розвитку», 26 квітня 2012 р. / редкол. : В.Р. Ільченко (голов. ред.) та ін. Вип. 4. Полтава : ПОІППО, 2012. С. 155-161.
3. Голота О. В. Які типи цифрового контенту доцільно використовувати в осередку віртуальної реальності у навчальному кабінеті цілісного світогляду. *Технології інтеграції змісту освіти* : зб. наук. пр. Всеукраїнського круглого столу «Інтеграція змісту освіти в профільній школі», 17 квітня 2019 р. Вип. 11. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2019. С. 147-151.

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАСАД ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Ільченко В.Р., Гуз К.Ж.
(Київ, Україна)

Державні документи орієнтують зміст освіти, навчальний процес на втілення в них засад освіти для сталого розвитку [1; 3], яка відрізняється від традиційної освіти формуванням в учнів цілісної картини світу, здатності досліджувати, зберігати довкілля, що і реалізується в системі курсу «Довкілля» [2].

У курсі «Довкілля» (5-6 кл.) відповідно до ДС базової середньої освіти [3] реалізується розвиток і соціалізація особистості учнів шляхом неперервного формування освітньої характеристики особистості – життєствердного образу світу як вихідного пункту і результату будь-якого пізнавального процесу, взаємодії з дійсністю (дослідження О.М. Леонтьєва, С.Л. Рубінштейна, К.Ж. Гуза, С.І. Подмазіна та ін.), цілісного світогляду молодих поколінь як умови довговічності вітчизняного суспільства.

Мета і технологія формування життєствердного образу світу учнів одночасно втілює в навчальному процесі засади освіти для сталого розвитку суспільства – формування цілісного світогляду молодих поколінь шляхом втілення технології формування наукової картини світу в процесі обґрунтування всіх елементів навчального змісту на основі загальних закономірностей науки (збереження, спрямованості самочинних процесів до рівноважного стану, періодичності процесів, її особистісно значимої складової – життєствердного образу світу і життєствердної моделі світу суспільства (Е. Фром, М. Попович, К. Гуз та ін.) та в навчальному процесі на систематичних уроках у середовищі життя учнів – довікллі і моделі його – кабінеті довіклля.

Курс «Довкілля» (5-6 кл.) реалізує мету ДС базової середньої освіти, забезпечуючи ціннісні орієнтири: розвиток природних здібностей, інтересів, обдарування учнів 5-6 кл., виховання відповідального ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу в змісті освіти, навчальному середовищі, яке включає середовище життя учня (довкілля, з яким учень пов'язаний обміном речовин, енергії, інформації) і модель його – кабінет довіклля.

Курс «Довкілля» (5-6 кл.) ґрунтується на орієнтирах, визначених ДС та досвідом впровадження авторами засад освіти сталого розвитку в 1994–2014 рр.: повага до особистості учня, визнання пріоритету його інтересів, які визначають процес формування життєствердного національного образу світу, властивого учневі; створення умов формування в учнів активної громадянської позиції, патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій які, як показує досвід впровадження моделі освіти для сталого розвитку, можуть бути забезпечені перш за все в процесі навчальної діяльності учнів безпосередньо в довікллі – середовищі життя, з яким учень пов'язаний обміном речовин, енергії, інформацією (К.Ж. Гуз), особливо такі цінності, вимоги, вказані в ДС (2020) як плекання в учнів любові до рідного краю, відповідального ставлення до довіклля.

У вимогах до обов'язкових результатів навчання курсу «Довкілля» враховано компетентнісний підхід. Ключові компетентності, якими учні повинні оволодівати під час засвоєння «Довкілля» в 5-6 кл.: вільне оволодіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною мовою; математичною компетентністю; компетентністю у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування наукового світогляду, наукового мислення, особистісно значимої складової наукової картини світу – життєствердного образу світу особистості як умови життєствердної моделі світу вітчизняного суспільства і його довговічності; екологічної компетентності, що передбачає усвідомлення екологічних проблем природокористування, необхідності охорони природи, дотримання правил поведінки в природі, які можливо засвоїти безпосередньо на уроках довіклля, відповідно до народних звичаїв, які народом передавались із покоління в покоління; інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає застосування ІКТ в процесі моделювання об'єктів довіклля, образу світу та його складових; навчання впродовж життя стосовно збереження довіклля для сучасних і майбутніх поколінь, як це вимагає втілення ідей освіти для сталого розвитку в навчальному процесі; громадянська та соціальна компетентності, які пов'язані із світоглядом та само ідентифікацією громадянина і які є невід'ємною складовою життєствердного національного образу світу особистості; культурна компетентність; підприємливість і фінансова грамотність.

Мета курсу досягається шляхом реалізації таких завдань, поставлених в ДС базової освіти, меті природничої освітньої галузі [3]:

– розвиток вміння читати з розумінням тексти, що передбачає здатність до емоційного, інтелектуального їх сприйняття, якого неможливо досягти без включення нового знання в цілісність – наукову картину світу і її особистісно значиму складову – життєствердний образ світу;

– розвиток критичного і системного мислення, основною умовою якого є опори на загальні закономірності природи – збереження, спрямованості процесів до рівноважного стану, періодичності процесів у природі;

– усвідомлення цілісності природи, що досягається завдяки процесові формування НКС, образу світу, в процесі систематичного спілкування з середовищем життя на уроках у довкіллі;

– розвиток наукового мислення в неперервному процесі формування НКС, образу світу шляхом обґрунтування елементів знань, особливо отриманих на уроках у довкіллі, на основі загальних закономірностей природи;

– здатність виявляти і формувати проблеми дослідження, визначати мету дослідження і висувати гіпотезу як прояв наукового мислення; пропонувати етапи дослідження, складати план дослідження; мають бути умови, що спонукають до такої діяльності; їх можна створити в кабінеті довкілля або на уроках (під час днів у довкіллі);

– здатність спостерігати, експериментувати, моделювати, в тому числі з використанням ІКТ; аналізувати результати дослідницької діяльності, робити висновки.

Список використаних джерел:

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України №722/2019 від 30 вересня 2019 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>. (дата звернення: 17.05.2021).

2. Навчально-методичне забезпечення відділу інтеграції змісту загальної середньої освіти (сайт Довкілля). URL: <http://www.dovkillya.org.ua/naukova-dialnist/navchalno-metodichne-zabezpechennya.html> (дата звернення: 7.05.2021).

3. Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16> (дата звернення: 7.05.2021).

ВКЛЮЧЕННЯ ШКОЛЯРІВ У ПРОДУКТИВНУ ПРАЦЮ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ, СПРЯМОВАНА НА ФОРМУВАННЯ У НИХ ГОТОВНОСТІ ДО ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(із досвіду роботи шкільного лісництва Зінцівської СШ у 80-і роки ХХ століття)

Йосипенко О.М., Пивовар Н.М., Пилипенко К.О.
(Полтава, Україна)

Донедавна у практиці загальноосвітньої школи орієнтація учнівської молоді відбувалася на відтворення певної суми знань, засвоєння умінь і навичок, без осмислення їх доцільності і важливості, що призводило до формування безініціативного виконавця інструкцій та вимог. Практично, школа породжувала покоління таких працівників, які виконували свою роботу лише за командами зверху [2].